

Forfatter: Wied, Gustav

Titel: HØNSERIANA

Citation: Wied, Gustav: "HØNSERIANA", i Wied, Gustav: *Digt og Virkelighed. Nogle Aforismer. Lystige Historier. 1966*, udg. af Villadsen ; Christensen , Rosenkilde og Bagger, 1966-, s. 248. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-wied01val-shoot-workid75609/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Digt og Virkelighed. Nogle Aforismer. Lystige Historier. 1966

HØNSERIANA

(En Lignelse.)

Der var engang en Hønsegaard, hvor Hanerne spækkede stolte omkring med Kam og Sporer og andre mandlige Prydelser og elskede trofast deres Høner i Flæng, som Haner skal. Fandt de paa deres Vej nogle lækre Smaakorn, spiste de sig naturligvis selv mætte først, thi det var jo dem, der havde Arbejdet og Ulejligheden. Men blev der saa noget tilovers, stillede de sig op og galede og kaldte paa deres Hustruer og Børn og sagde til dem: Se dette har vi fundet til Eder! Og Hønsene kom pilende fra alle Kanter og fyldte Kroen og takkede og nettede Fjerene og gjorde sig lækre og var misundelige og hakkede hverandre og skreg og sloges o. s. v., hvad nu Høns saadan fra Arilds Tid har plejet at slaa Dagen ihjel med. Men de hyggede dog om deres Reder og lagde deres Æg og rugede deres Kyllinger og følte sig forholdsvis lykkelige paa Jorden, idet de anerkendte den gamle Naturlov: Hanen er Hønsens Hoved!

Se det var dengang! . . .

Moster Meyer kaldtes en ældre, perlegraa Høne af et noget kolerisk Temperament.

Allerede længe havde hun paa Grund af sin tiltagende Alder følt sig lidt tilovers i Hønsegaarden, og derfor var Kraasen, det vil sige: Galden vokset i hende. Og naar hun saa en yngre varmblodet Høne give sig hen med Fjer og Dun til en Hane, saa sagde hun vel ikke ligefrem, at det var Svineri, thi hun kunde da endnu, særlig i Foraarsmaanederne, dunkelt mindes sin egen Ungdom; men hun kaglede dog halvhøjt noget om, at Hønsene burde vide at holde paa

deres Værdighed og paa ingen Maade finde sig i, at Hanerne saaledes behandlede dem efter Forgodtbeholdende.

— For, sagde hun og satte Næbet lodret — naar det kommer til Stykket, er der i Grunden kun en uberydelig Forskel paa Høne og Hane, og den stikker for det væsentligste i det rent ydre Apparat: Kammen, Sporerne og ... og saa videre!

Saaledes talte hun, og flere og flere jævnaldrende Hønsene begyndte at lytte til hendes Ord.

Og hun blev greben af hellig rabies. Først gik hun enesomme Ture med enkelte særlig modtagelige Høns, omme paa Brakmarken bag Vognskuret. Saa holdt hun lukkede Scancer i Huggehuset og Kostalden, og endelig berammede hun offentlige Møder under Hyldebusken og paa Plænen lige midt ude i Gaarden.

Og hun lagde aldeles ikke længere Skjul paa, at det var Hanerne, hun vilde til Livs.

Det var saa yndigt at se Tilhørerindernes Opmærksomhed ved disse Møder, de lagde deres smaa Hønsenhoveder melodisk paa Siden og saa' tænksomme ud. Og de baskede henrykt med Vingerne, hver Gang hun kaglede noget rigtig graverende om det andet Køn.

— Hvad er Hanerne, sagde hun haanligt og fortrak Næbet — at de hilder sig ind at være Skabningens Herrer? Hvad Fortrin besidder de i Grunden frem for os?

— Ja, de er da fri for at lægge Æg og ruge, véd jeg! peb sygt en mager og forpjusket sort Høne med femten Kyllinger.

— Ruge! skreg Moster Meyer — Ruge! (og Fjerene rejste sig paa hende som Piggene paa en fornærmet Pindso) — Ruge! Altid stikker man os denne Rugning i Næbet! Men det er dog vist til syvende og sidst noget, vi selv bestemmer!

— Ja—a! kaglede Tilhørerinderne — det er noget, vi selv bestemmer!

De fleste af dem var jo som sagt ældre tørre Høns, der kun følte Afkomslængsler lige i de varmeste Dage i Maj Maaned ...

Og Oprørets Aand bredte sig mere og mere indenfor

Hønsogaarden. Og Moster Meyers Popularitet voksede til Kanonisering, da det Rygte begyndte at fæstne sig, at hun ikke engang lagde Æg mere. Thi at hun sagdes paa længe ikke at have haft Omgang med Haner, kunde jo ligesaa godt skyldes Brist paa Evne, som Overmaal af Vilje.

Hun blev højbenet af al denne Virak. Og naar hun stod paa Stakittet omkring Møddingen eller paa Kanten af Svine-tønden og holdt sine Brandtaler, da var der en saadan Energi i hendes Foredrag og en saadan fanatisk Ild i hendes Øjne, at man undertiden kunde fristes til at tro, at der var gaaet Bræk paa hendes lille Hønsøjerne.

Og saa var der tilmed det underlige ved hende, at bedst som hun kaglede op, kunde hun pludselig blive saa sælsomt urolig, trippe saa løjerligt paa Fødderne og klippe saa nervøst med Øjnene, neje og forsvinde. Hun forlod Tafelstolen og gik afsides. Enten det nu var ned i Laden, eller op paa Høstængen eller ud i Stakhaven, vidste man ikke, thi hun tillod aldrig nogen at følge sig. Godt ti Minutter efter kom hun saa tilbage rolig og fattet og fortsatte sit Foredrag.

Og da hviskede hendes frommeste Tilhængere hemmelighedsfuldt og højtideligt noget om, at hun havde været i sit Lønkammer for at styrke sig ved Bøn og Paakaldelse.

Og højere og højere steg Modet indenfor Oprørsskaren! Man grundede et Blad med Titlen: „Hvad vi Høns vil“. Og man stiftede en „hønselig Fremskridtsforening“. Og under uhyre Kaglen blev Moster Perlegraa valgt til Formand for „Styrelsen“ (et Ord man selv opfandt og ansaa for en uhyre Forbedring af Modersmaalet), medens man formaadede en gammel, rødgul Hane udenfor Nummer, og som led af Poda-gra og Fordøjelsessmerter til at beklæde Posten som Dirigent og Viceformand.

Nu steg Modet til Overmod. Ja, det hændte endogsaa et Par Gange om Aftenen, naar de yngre Haner var fløjet til Pinds, at Moster M. i Spidsen for Fordøjelsessmerterne og den øvrige „Styrelse“ (alle Høns med Næb og Klør) trængte ind paa dem med Haans- og Skældord, saa at Hanerne, der dels ikke havde Kagletøjet saa vel smurt og dels var ved at revne af Latter, maatte vige Pinden og tilbringe Natten i

Halmen i Krogene sammen med de unge, varmlodede Smaahøns.

Naa, men dér kunde de jo for Resten ogsaa ha' det meget rart! . . .

Saa kom den store Dag, som begge Parter havde imødeset med uhyre Spænding.

Hønsfremskridtsforeningen havde indvarslet et Masse-møde under Motto: Op med Fjervingen!

Midt i Gaarden stod en tom Høstvogn, hvis Agebrædt var lagt hen over Baghjulene. Dette skulde tjene som Talerstol. Styrelsen skulde anbringes nede paa Vognbunden og Talerne og Formanden paa Agebræddet, medens Dirigenten for at kunne holde Øje med Mængden skulde placeres paa det venstre Baghjul, og Tilhøjerne samles paa Grønsværet rundt paa Pladsen. Mødet var berammet til Kløkken tre Eftermiddag.

Allerede Kløkken to begyndte Publikum at strømme til. Det var Foreningens Medlemmer og Moster Meyers ivrigste Tilhængere. De stillede inderst i Kredsen og havde i Dagens Anledning hvæsset Næbene i Tilfælde af Gemæng.

Derpaa kom de mere blakkede Sjøle, Høns, der hverken vidste ud eller ind.

Og yderst stod de unge Haner med deres smaa, varmlodede Damer, der glattede paa Fjerene og kniktede til højre og venstre og smaaklukkede.

Præcis tre tonede Formanden frem i Spidsen for den samlede Styrelse.

Processionen bevægede sig uden om Mængden og hen til Vognstangen, hvor den blev modtagen af Dirigenten, der gjorde Haneben, saa godt han formaaede.

Derpaa steg man op langs af Stangen og indtog sine Pladser under Forsamlingens endeløse Køglen.

Det kostede en Del Anstrengelse at faa Dirigenten anbragt paa Hjulet, da han absolut vilde staa paa ét Ben, men ikke havde Kraft nok dertil. Allerede lød der Fnisen og Tilraab fra de yderste Rækker, da den gamle Herre omsider paa Styrelsens indtrængende Forestillinger gav sit Minde til at dirigere paa to.

Ordet blev først givet til Moster, der saaledes i sin dob-

belte Egenskab af Formand og Taler befandt sig solo paa Aagebrædtet.

En umaadelig Kaglen hilste hende fra Foreningens Medlemmer. En enkelt Piber hørtes, men overdøvedes. Og efter at Dirigenten ved tre energiske Gal atter havde bragt Ro til Veje, tog hun fat:

Mine Høns og Haner!

Da jeg for et Aars Tid siden begyndte min Agitation i Hønsesagen, hilstes jeg med Hovedrysten og Haankaglen ikke alene af det saakaldte „stærke Køn“, men ogsaa af Fler-tallet i min egen Lejr.

Dog tabte jeg ingenlunde Modet!

Thi De erindrer naturligvis alle, hvad Stuart Mill siger i sit verdensberømte Værk „Hønsens Underkuelse“? Saa snart der blot fremstaar én eneste energisk Høne, siger han, med lidt Ben i Næbet, og som vil løfte Frihedens Fane tilstrækkelig højt, da vil snart Tusinder følge hende til Kamp og Sejr!

Og det skete, hvad denne kolossale Høne havde forudsagt: Fra en liden Hob af misfornøjede er vi vokset frem til en Magt i Samfundet, en Stat i Staten, en Frihedens Hær, *der breder sig over alle Lande!* (Jubelkaglen af Styrelsen med Anhang.)

Og hvad er det, vi kæmper for, mine Høns? Vi kæmper for at afryste dette utaalelige Aag, som de overmodige Haner i Aartusinder har dynget paa vor Nakke. *Men vi vil ikke længere anerkende deres Supremati!* (Nej! Nej!) thi kun i Kraft af en temmelig dubitativ (ved disse to fremmede Ord skelede Styrelsen af Henrykkelse) *meget* dubitativ, siger jeg, Overlegenhed i fysisk Styrke har de hidtil holdt os nede! Skornager, bliv ved din Læst, er et Ord, de fortrinsvis ynder, naar det angaar os, og i Kraft af dette tarvelige Sprikwort, har de stedse søgt at indskrænke vor Gøren og Laden til Hjemmet alene, til Hygningen af Reden, til Æglægningen og Opfostringen af Kyllingerne. At de tillader os at blive Skuespillerinder, Sangerinder og Balletdanserinder, nævner jeg kun som en Anklage imod dem, thi denne Tilladelse er kun dikteret af deres Sanser. De betragter os kun som Legetøj! *Men vi vil ikke længere taale dette Tyranni!* (Nej! Nej! Ned med Hanerne!) thi hvilke legemlige og aandelige For-

trin besidder i Grunden disse indbildske Kræ fremfor os? . . . (Her galede Dirigenten paa det kraftigste: han maatte bede den ærede Taler moderere sig en Smule! Han hørte selv til det andet Køn og kunde paa ingen Maade lade Betegnelsen „Kræ“ sidde paa sig; det var intet parlamentarisk Udtryk! — Taleren blev rød i Kammen, og hendes Stemme dirrede, da hun spidst fortsatte:) Det var aldeles ikke min Hensigt at fornærme den højtærede Dirigent, og jeg gør ham derfor min Undskyldning! Samtidig vil jeg mortificere Ordet og ændre det til: *Fjerkræ!* (Vanvittige Begejstringskluk fra Meningsfællerne. Hurra! Bravo! Moster er vittig! — Kykky—y! fra Dirigenten: Ro.) Altsaa spørger jeg igen: Hvilke Fortrin, legemlige eller aandelige, besidder dette *Fjerkræ* fremfor os? Der er kun en lille Forskel (Hurra for den lille Forskel!) Kam og Sporer er kun Kønsmærker af anden Rang ligesom Horn og andre Pandesmykker (Uro blandt Hanerne). Og Dogmet om Hønsenes Underlegenhed er bleven en Trivialitet! Den skal jo bestaa i nogle færre Hjernevindinger og en overtallig Halehvirvel samt i en svagere legemlig Konstitution foranlediget af Æglægning, Rugning o. s. v., hvad dertil hører. Men, mine ærede af begge Køn, dette med Æglægning, Rugning e. t. c., e. t. c., er til syvende og sidst noget vi selv bestemmer! Jeg har siden Foreningens Stiftelse ikke lagt et eneste Æg! (Hurra—a! Moster Meyer leve! Fa'en tro hende! Det er Fødsel i Dølgemaal)! Er der nogen, der drager mine Ord i Tvivl (Ja—a, Næ—i! Jo—o!), eller tror at kunne bevise det modsatte, saa træde han frem, vær's artig!

Der blev et Øjebliks Stilhed i Forsamlingen. Overalt stak man Hovederne sammen og hviskede. Men Foreningsmedlemmerne og Styrelsen saa' sig triumferende omkring og kagiede sejerstolte.

Saa lød der pludselig Stemmer fra de yderste Rækker:

— Frøken Hvid ønsker Ordet! Frøken Hvid véd noget! Lad Frøken Hvid komme frem!

Rækkerne aabnede sig, og en lille hvid Høne med Top og paillegule Slagfjer trippede frem. Hun stirrede bly og beskeden ned i Jorden og holdt Vingerne klemte tæt ind til Kroppen.

— Jeg vilde bare fortælle, begyndte hun og rødmede helt op i den øverste Tak af Kammen — at da jeg i Morges ...

— Op med hende! Vi kan ikke høre! Hun skal op paa Talerstolen! skreg Mængden.

Dirigenten galede:

— Tør jeg bede Frøkenen ulejlige sig her op! bad han med et affabelt Vingeslag.

Den lille Frøken balancerede op ad Vognstangen og hen forbi den samtlige Styrelse, der knejsede værre end en Kat med et Aalehovede og laante hende rædsomme Blikke.

— Jeg vilde bare, begyndte hun igen, da hun var naaet helt ud paa Kanten af Vognbunden — jeg vilde bare ...

— Hun skal *højere* op! skreg Forsamlingen — Hun skal op ved Siden af Moster!

Men den lille Lurifax af en Høne lagde beskedent Hovedet paa Siden og trykkede Vingerne fastere ind til Kroppen:

— Saa højt kan jeg ikke flyve! sagde hun med et fint Smil.

— Bravo! Bravo! skreg Oppositionen.

— Til Sagen! Til Sagen! kaglede Foreningshønsene. Og Moster Meyer sendte den unge Dame et Kyankaliums Blik.

— Naa, saa paa 'en igen da! raabte pludselig en yngre Høne, hvis Stemme var i Overgang. Og alle Smaahønsene saa' paa ham og smilte og klukkede og fandt, at han var sød.

Og for tredje Gang tog nu Frøken Hvid fat:

— Jeg vilde bare fortælle, sagde hun — at da jeg i Morges gik Tur omme i Stakhaven med min Forlovede (Fnisen og Gratulation!), saa' vi pludselig Fru Meyer komme ud af en af Stakkene. Vi blev naturligvis meget forskrækkede for, at hun skulde se os sammen (Naturlig, ja!) og gemte os inde under de store Skræpper paa Diget. Og der stod vi saa og kiggede ud, for vi var naturligvis meget nysgerrige (Begræbelligvis, Frøken!) Og saa saa' vi, at hun tittede sig forsigtig omkring, og da hun ingen Høns opdagede i Nærheden, gjorde hun Tegn med Næbet ind i Reden, og saa ... og saa ... (Naa, frisk Mod, lille Jomfru!) og saa kom en rødgul ældre Høne, der meget lignede vor ærede Dirigent, listende frem. (Den er god! Hurra—a! Hys, lad os høre videre!) Og de skyndte sig at dække Hullet til og gik saa hver sin Vej ind i Gaarden. (Ha—ha—a!) Jeg var naturligvis meget nysgerrig

(Naturlig! Det har vi hørt!) og løb hen og kradsede Halmen væk fra Hullet, og der fandt jeg en Rede med to Snese Æg i! (Hurra! Kykkeliky—y! To Snese! Leve Moster Perlegraa! Vorder frugtbare og mangfoldige! Det var den stiveste! Hy—jt! Leve Dirigenten! Ned med Madam Meyer!)

Der blev et forfærdeligt Røre i Forsamlingen: man raabte og skreg i Næbet paa hinanden, Hanerne galede, Hørsene kaglede, og Dirigenten, hvem det under Frøkenens Afsløring efter megen Besvær var lykkedes at komme til at staa paa ét Ben for at imponere Rakket, faldt igen ned paa to.

Moster Meyer selv havde faaet et af sine gamle Urolighedsanfald: hun trippede paa Fødderne og vippede med Vingerne og klippede med Øjnene og indgød sine Disciple alvorlig Bekymring.

Men pludselig var der en af Styrelsen, der gik lige ind paa Brystet af den lille Frøken Hvid, som endnu stod med Vingerne presset tæt ind til Kroppen:

— De har jo intet Bevis! raabte hun med flammende Øjne og funklende Kam — De har jo intet Bevis! Det kan jo have været en anden Høne! De kan jo have set fejl!

Da opløftede Frøkenen som besværgende sine Vinger mod Himlen; og frem under dem, ned over Forsamlingens Hoveder, dalede en Regn af perlegraa og rødbrune Duntjer i sød Forening!

— Disse har min Forlovede og jeg pillet op i Reden! sagde hun stille — Og Æggene var spraaede, der var Kyllinger i dem!

Virkningen af denne Meddelelse var uhyre:

Et Sejrsgal og et Klagekagl bruste hen over Gaardspladsen, thi Fjerene stammede umiskendeligen fra Moster Perlegraa og Fordøjelsessmerternes platoniske Bryster.

Foreningsmedlemmerne stod tavse med hængende Næb. Oppositionen jublede. Og Dirigenten var forsvunden.

Selv henlaa den arme, gamle Moster Meyer besvimeret paa Talerstolen. Og da man varsomt løftede hende op for at bære hende ned i en Droske, fandt man, at hun i sin dybe Sjælekvide atter havde bragt et Æg til Verden.

Men denne Gang var det et Vindæg.